

Slovo k povzbuzení na neděli 16. srpna 2020, na 20. neděli v mezidobí...
Biblická čtení: Iz 56,1.6-7; Ž 85; Řím 11,13-15.29-32; Mt 15,21-25

Milé sestry, milí bratři,

souvislost mezi dnešním prvním a evangelijním biblickým čtením je celkem výrazná. Ve starozákonním z knihy proroka Izaiáše zaznělo mesiánské proctví, že na Boží horu, až přijde Mesiáš a obnoví Boží vládu, budou proudit nejen spravedliví Izraelité, ale i bohobojní cizinci, pohané. Že i oni budou zakoušet Boží radost a že Hospodinův dům se tak stane domem modlitby pro všechny národy. V evangelijním svědectví jsme zase slyšeli o Ježíšově zázraku uzdravení, ale ne nějaké dcery izraelské, nýbrž dcery kananejské ženy, zjevně dcery pohanské.

Pro starozákonní Izrael, aspoň pro převažující smýšlení, nebylo vůbec tak jasné, že Bůh Hospodin, stvořitel nebe i země, je stejným způsobem Bohem všech národů. Toto přesvědčení ve Starém zákoně teprve postupně krystalizovalo, jednak od počátečního henoteismu až po zralý monoteismus po návratu z babylonského vyhnanství a jednak ve smyslu teprve pomalého zrání soteriologického univerzalizmu, tedy předsvědčení, že spásy se může týkat i nežidů, i „pronárodů“. Proto také nebylo tak jasné, že Mesiáš přijde nejen pro Izraelity, ale pro všechny lidi, natož že všichni lidé v mesiášském království budou mít stejná dědická práva. Židovský partikularismus prostě většinu doby převládal nad univerzalistickým smýšlením, tu a tam probleskávajícím skrze proroky, a to i v dobách konce Starého zákona.

Už během Ježíšova pozemského života se ale stává postupně zřejmým, že Mesiáš přišel opravdu pro všechny lidi, že je Božím Synem Boha stvořitele celého světa a že Abrahámovo vyvolení mělo skutečně za cíl spásu celého světa a všech národů pod sluncem. Spásu, kterou přináší Pán Ježíš. Vždyť v evangeliu čteme, jak už během svého pozemského působení uzdravuje nejen dceru pohanské kananejské ženy, ale třeba i setníkova služebníka, Římana, také bezpochyby pohana, anebo jak prochází Galileou pohanů, jak chválí milosrdného Samaritána, a tak podobně. A především o velikonocích, jak Kristus na sebe bere hříchy a slabosti všech lidí, jak se jeho krev prolévá za „všechny“, za všechny „mnohé“, kteří ji přijmou. Po Letnicích, kdy darem Ducha svatého si všichni najednou tajemně zázračně porozumí a apoštolové se rozeběhnou ke všem národům, kdy je následně rozbořen jeruzalémský chrám a kdy především apoštol Pavel otevře a zvěstuje radostnou zvěst všem pohanům, se univerzalizmus (řecky: katolicismus) stane jednou ze základních charakteristik ještě biblického křesťanství.

A touto charakteristikou, známkou křesťanství by měl být pořád: Boží milost je skutečně nabídnuta všem a všichni lidé jsou voláni ke spáse. Pán Ježíš přišel pro všechny, ve svém lidství přijal všechny lidi všech dob, na kříži za hříchy všech zemřel, všichni potřebují spásu, všichni jsou zváni na cestu do nebe. Není rozdílu.

Z toho ovšem vyplývá nejen to, že opravdu každý člověk bez rozdílu je pozván ke spáse, ale především že každý člověk bez rozdílu skutečně je. To samozřejmě neznamená nějaké nesmyslné popírání přirozené rozdílnosti v rámci jednoho člověčenství, především rozdílnosti muže a ženy dané naší stvořeností („jako muže a ženu je stvořil“), ale znamená to, že úplně všichni lidé – muži i ženy, staří i mladí, mocní i nemocní, chytří i hloupí, hodní i zlí, věřící i nevěřící, křesťané i pohané, Češi i Ukrajinci, bílí i tmaví a tak dále – jsou si zcela rovni a že žádné elitářství jakéhokoli druhu, žádná eugenika, rasismus, žádný jeden národ nad druhými vyvyšující nacionalismus či něco podobně odporného v křesťanství nemá místo. Vůbec žádné místo. Stačí si přečíst Nový zákon.

To jsou pochopitelně známé teze, všichni je známe, mnohokrát jsme je slyšeli, vyplývají opravdu z Nového zákona. A asi mezi námi bude jen málokdo, kdo by je teoreticky chtěl popírat. Ale v životní praxi to už přeci tak snadné a jasné mnohdy bohužel není, anebo aspoň nemusí být. Vždyť v kom z nás se aspoň někdy neprobudí – i třeba jen implicitně – určitý

jedovatý pocit nadřazenosti, ať už intelektuálního či mocenského elitářství, určitého nadlidství, presumpce většího práva. Zejména když se konfrontujeme s různými defekty a deviacemi lidství kolem sebe, i třeba mravními, s nedostatkem toho či onoho, co k lidství patří, anebo třeba jen s lidmi jiného názoru, v našich očích pochopitelně mnohem stupidnějšího, než je ten náš. V kom z nás aspoň někdy – a třeba zase jen implicitně – nazarezonuje otázka, zda život již zcela nemohoucího starce, naprosto dementní osoby, nebezpečného psychopata či život afrického podvyživeného dítěte jsou ve své podstatě stejně hodnotné jako život můj anebo našich dětí? Kdo z nás nemá tendenci aspoň někdy podle těchto sklonů v konkrétních případech jednat, zvláště ve chvílích vlastního ohrožení...

Žádná jen společenská definice člověka totiž nestačí. Jen lidské smýšlení definující člověka na základě jeho kvalit – takových nebo onakých – také ne, vždycky v sobě ponese potenciál nebezpečí, že se nějak poškozený a znevýhodněný či ještě nerozvinutý anebo naopak končící a trpící život do těchto kategorií nevejde. Hodnota člověka vyplývá už jen z toho, že je člověkem. To samozřejmě říká už velká filozofická tradice, především ta, která hodnotu odvozuje z podstaty, z přirozenosti a nejen z nějakých z projevů či kvalit anebo společenské užitečnosti. Ale je to nakonec Boží zjevení, Písmo svaté, které nám do všech našich nejistot a tápání ohledně rovnosti lidí dává jasnou Boží odpověď. Už jen to, že je někdo člověkem, prostě stačí. Každý člověk je stvořen k Božímu obrazu a podobě, je přijat a vykoupen Kristem, mají se na něm uskutečnit mesiánská zaslíbení, je pozván na horu Hospodinovu, do nebe, kde nikdo nebude cizincem, ale všichni budou doma.

Ano, i toto je známé, ale je třeba si to stále připomínat. Protože elitářství jakéhokoliv druhu, přesvědčení o nadčlověčenství, o přednostním právu na život či na jeho kvality jsou v nás lidech díky naší osobní i kolektivní porušenosti bohužel dost zakořeněné. Možná si to ani nepřiznáme anebo ani neuvědomujeme, ale tyto jedovaté podtóny se rozezní plně zejména tehdy, když dojde na nějaké to „lámání chleba“, metaforicky i doslovně.

Tak i toto nám – snad – dnešní evangelium o uzdravení dcery kananejské ženy uvozené izaiášovským proroctvím připomíná.

Ale zastavme se krátce ještě nad jedním jeho momentem, a to nad mlčením a následnou příkrostití Kristovy odpovědi kananejské ženě («není správné vzít chléb dětem a hodit ho psíkům»), odpovědi, ve které se právě odráží židovské přesvědčení, že jen oni jsou privilegovanými „Božími dětmi“. Proč Pán Ježíš nepomohl hned a proč pak něco tak tvrdého říká ženě-matce, která je v zoufalé situaci, když její dítě je krutě posedlé?

Nejspíš proto – a to je asi také nejjednodušší výklad Kristova mlčení i tvrdosti jeho slova – , aby zkoušel její víru. Samozřejmě věda, že obstojí a zazáří jako krásný příklad všem ostatním, celému Izraeli.

Je to sice výklad takřka prvoplánovitý, ale je správný, takové někdy prvoplánovité výklady prostě bývají. Navíc je i ve shodě s řadou dalších momentů podobných Božích jednání, vždyť v Písmu svatém Starého i Nového zákona máme takovýchto zkoušek povícero...

A je to dobře. Protože i nám se může stát a stává, že Kristus někdy mlčí, neodpovídá na naše úpěnlivé volání, ani se neohlédne, nedá ani najevo, že by slyšel, druzí nás třeba od volání odrazují a pak nás navíc potká něco velmi tvrdého a těžkého. I v našem případě Pán ví, že naše víra může obstát, proto i nás zkouší, jako zkoušel tu kananejskou ženu. Kéž by i naše víra obstála. Dobře si zapamatujme dnešní evangelium a vzpomeňme na něj, kdykoli naše situace bude podobná situaci té kananejské ženy.

Milé sestry, milí bratři, zkusme si tedy z dnešního Božího slova opět něco odnést. Ať už je to připomenutí známého apelu, že jako lidé jsme si všichni rovni a nikdo není rovnější a už vůbec ne nadřazenější, apelu, který nesmí zůstat jenom teorií, ale musí být konkrétní praxí, má-li náš život být křesťanský. Anebo ať je to zkouška kananejské ženy, prototyp všech našich podobných zkoušek. Obojí je dobré jako Boží slovo slyšet, neboť obojí se nás v různých podobách týká. Proto obojí také součástí Božího slova je.